

Posudek bakalářské práce

Iveta Síbrtová: Pohled StB na volnou mládež se zaměřením na hnutí punk, Praha 2012, 87 s. včetně příloh

Iveta Síbrtová si zvolila jako téma bakalářské práce zajímavou problematiku z ranku soudobých domácích dějin – volnou mládež se zaměřením na hnutí punk. Ihned musím dodat, že zvolená problematika ve mně vyvolala velkou zvědavost. Má očekávání práce však naplnila jen v určité míře, respektive přesněji – v průběhu čtení textu jsem si uvědomoval další otázky a témata, které by bylo vhodné detailněji rozpracovat či alespoň zmínit.

Objektem autorčina zájmu je tedy určitá část volné mládeže z pohledu StB v čase normalizace – stoupcem hnutí punk. Je dobře, že se autorka nenechala zavalit punkem jako takovým a soustředila se pouze na část problematiky. Předem si položila několik otázek, na které posléze v průběhu práce hledala a nacházela odpovědi: jaký měla komunistická moc vztah k punku a jak se tento vztah měnil? A jak, respektive s pomocí jakých nástrojů se snažila toto hnutí v rámci mládeže eliminovat? Všechny tyto otázky tudíž mají společný konkrétní jmenovatel – státní, respektive represivní moc. Z mého pohledu je práce logicky strukturována a v principu odpovídá na všechny zásadní otázky, kterých si byla Iveta Síbrtová vědoma, potažmo které si položila. Bez většího otálení bych chtěl ovšem přistoupit k některým otázkám a komentářům, které k jejímu textu mám...

Je dobře, že se autorka s pomocí relevantní sekundární literatury pokouší na úvodních stránkách definovat a vysvětlit pojmy a kategorie, s nimiž pracuje. Nemohu však úplně souhlasit s definováním subkultury jako opozice vůči kultuře oficiální nota bene v případě hnutí punk. Pokud chce pisatelka proti sobě postavit dvě kultury, pak bych považoval za vhodnější pro punkové hnutí jakési pomocné označení *protikultura*, *vzdorokultura*. Popravdě nevím, zda mají tyto dva pojmy nějakou oporu v sociologické terminologii. Nicméně sama autorka na str. 16 upozorňuje, že předpona sub- „*nám naznačuje odlišnost od oficiální kultury, na kterou však subkultura reaguje a proti které se svými stanovisky a názory vymezuje.*“ Podle mého soudu ovšem odlišnost ještě neznamená automaticky opozici. Nelze zároveň i uvažovat tak, že mnohost subkultur vytváří pestrost kultury jako celku celého daného kolektivu, v tomto případě české normalizační společnosti? Uvědomuji si, že se jedná

o dnešní perspektivu. Pokud ovšem chceme uvažovat jinak, pak bych osobně proti kultuře oficiální skutečně kladl kulturu neoficiální, jinou, nikoliv však subkulturu... Ostatně jak skutečně punkeři sami sebe vnímali? Jako vědomou opozici vůči režimu a systému, tj. a priori jako politický akt? Nebo skutečně, jak je ostatně v bakalářské práci poznamenáno, nechtěli překračovat mocensko-politický rámec normalizačního státu a chtěli jen panující morálce nastavit zrcadlo, tedy v jejich očích se primárně o politický akt nejednalo... Nicméně z mé strany se nyní jedná o příspěvek do diskuze, kterým bych chtěl podnítit autorčino uvažování...

S tím však souvisí podle mého soudu nanejvýš důležitá a jen na první pohled banální otázka – dokázala vlastně StB porozumět punku, jak byl samotnými stoupenci hnutí rozuměn? Jinými slovy to, co StB zachycovala, jak punk chápala, odpovídalo intenci samotných punkerů? Z toho, co pisatelka naznačuje a zmiňuje v jiných souvislostech, se zdá, že represivní orgány punk v jeho „pravdivé“ podobě nepochopili. Nevznikala zde tudíž jistá distinkce mezi punkovou kulturou a hnutím na jedné straně a jejím vnějším popisem určeným pro potřeby státu a k propagandě? Jak se k této věci punkeři stavěli (nejen hudební publicisté, ale řadoví aktéři)? Snažili se nějak cíleně, vědomě a systematicky budovat svůj pozitivní obraz ve společnosti? V této souvislosti by bylo podle mého soudu zajímavé sledovat právě ony rozpory ve vnímání hnutí; hnutí punk jako možnost protizápadní propagandy komunistické moci; možnosti vzájemné komunikace – nejen ony represe, ale i (jak se to ukazuje v případě Koňýka) vzájemně výhodný vztah. Z hlediska ne úplně dokonalé „rozlišovací schopnosti“ StB se pak nabízí pohled dovnitř punkové scény – dokázala StB diferencovat mezi punkery a skinheads?

Za další promyšlení by rovněž stál již zmíněný obraz sebe sama ze strany punkerů. Chápali se tedy jako hnutí nepolitické? Pokud ano, tak se skutečně domnívali, že se svým vzhledem a zálibou v konkrétní hudbě a „životní filozofii“ NO FUTURE mohou být ze strany svého okolí a především ze strany státní moci chápáni jako nepolitická záležitost? Osobně v tomto momentě spatřuji jisté napětí. Vždyť oni sami sebe svými atributy a zájmy z kolektivu většinové společnosti vědomě vylučovali. A přesto nečekali žádnou reakci? A setkávali se punkeři s ústrky i ze strany širší civilní společnosti, což by snad potvrdilo úspěšnost komunistické propagandy a demonizace punku?

Zajímavé by rovněž bylo sledovat problematiku ekonomických motivů, díky nimž byly punkerské akce uskutečňovány – lze tak hovořit o nějakém ekonomickém potenciálu

hnutí? Zdá se totiž, že se nejednalo o výjimečné momenty, ale naopak o častý jev, který lze snad uvažovat i v kontextu fungování společnosti pozdního socialismu, jak o ní píše mimo jiné Michal Pullmann ve své monografii. Odkazují tyto motivy na nějakou vnitřní erozi režimu?

Z hlediska formálního vyznění práce však musím bohužel zkonstatovat, že text je plný pravopisných chyb, v některých případech není dodržen větný rámeček, na některých místech chybí ve větě slova. Jisté „uvolněnosti“ dodává textu i místy „odlehčený“ jazyk (např. *ideologická masáž* na str. 24, *koukající průšvih* na str. 30) a zbytečné zjednodušování: *„Normalizační režim byl založen na zabezpečení jisté životní úrovně a sociálních jistot. V praxi to mohlo znamenat nepodávat plný pracovní výkon, v době pracovní doby si odcházet za osobními věcmi apod. Dařilo se tak melouchaření, korupci, úplatkářství a veksláctví. To vše mělo negativní dopad na ekonomiku státu. V osmdesátých letech ztratila ideologie na významu, neboť cílem mocenského centra bylo neutralizovat společnost. Stačilo, aby lidé loajalitu projevovali veřejně, soukromě si pak mohli myslet, co chtěli.“* I tak to lze vyjádřit, nicméně v rámci bakalářské práce snad již lze očekávat sofistikovanější podání věci...

Nicméně i pře jazykové a stylistické vady na kráse považuji práci Ivety Síbrtové za zajímavou, byť ji osobně chápu spíše jako autorčino vykročení do problematiky, které se snad bude věnovat i v budoucnu. S tímto textem doporučuji k úspěšné obhajobě a především s přihlédnutím k jazykové kvalitě ji navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze dne 4. června 2012

dr. Jan Randák